

Stella Fatović-Ferenčić i Antun Tucak, urednici:

Medicinska etika

Zagreb: Medicinska naklada, 2011., 290 str.

Moguće je da smo mi, koje veseli nova knjiga, sve rjeđa čeljad: nama je ukoričeni tekst fetiš posebnog tiskarskog mirisa, a u svakom poglavlju iščitavamo autorske muke i strasti, osjećajući da je i najstručnija knjiga u neku ruku autobiografija. Međutim, čak ni oni drugi, okrenuti modernijim medijima, neće još dugo ostati imunima na dobro dizajniranu knjigu, pa makar ona privukla njihovu pažnju tek za koji časak. A Medicinska naklada zna dizajnirati udžbenike: od formata i uveza, gramature papira, teksta razbijenog u dva stupca, vrste sloga koji nije ni prevelik ni preмали, naslova i podnaslova – sve je stavljeno u službu i na užitak Njegova Veličanstva čitatelja. Nova knjiga, *Medicinska etika*, koju su uredili Stella Fatović-Ferenčić i Antun Tucak, udžbenik je bez ikakvih slikovnih priloga a opet, čovjek ga mora uzeti u ruke, savijati i listati fasciniran njegovom podatnošću. Taj dizajn, kojim nas je *Medicinska naklada* razmazala u dosljednim nizu (iz istoga je reda i *Medicinska informatika* urednika Josipe Kern i Mladena Petrovečkog, primjerice), posljeduje da ove knjige sasvim sigurno kupuju i oni kojima te teme nisu u žiži interesa, ali im se, jednostavno, ne mogu oduprijeti.

Knjiga *Medicinska etika* sadrži povijesni blok za koji je najvećim dijelom zaslužna Stella Fatović-Ferenčić, prva dama hrvatske povijesti medicine. Etika se i inače ne može razlučiti od vremenskog slijeda i logike razvitka ljudske misli, a Fatović-Ferenčić ju je šarmantno ispreplela, poput Asklepijeve zmiје, ne samo s poviješću filozofije, već i s poviješću medicine, prateći stavove prema moralu liječnika od antike, preko srednjovjekovlja i novovjekovlja, do prosvjetiteljstva i modernog doba sa svim svojim dobrim stranama, propustima i opasnostima. Josip Balabanić bavi se spregom etike i evolucije, a Darko Hren psihologijskim teorijama morala i istraživanjem moralnog rasuđivanja studenata. Posebno poglavlje prepušteno je Vladimiru Dugačiću koji medicinsku etiku osvjetljava iz perspektive kršćanske antropologije. U poglavlju naslovljenom "Etika u znanstvenim istraživanjima" obrađene su teme etičkih aspekata banaka tkiva i organa (Marija Heffer i suradnici), embriologije (Tatjana Belovari), istraživanja na životinjama (Ines Drenjančević-Perić), istraživanja lijekova

(Karmen Brajša i Boška Hrvačić), kliničkih ispitivanja (Josip Čulig), epidemioloških istraživanja (Marica Miletić-Medved) i kloniranja (Svjetlana Marić). U poglavlju "Etika u medicinskoj praksi", pak, Rudika Gmajnić piše o etičkim dvojama u praksi obiteljskog liječnika, Siniša Šijanović i Tomislav Kovačević o etici u humanoj reprodukciji, Pavo Filaković i Ivan Požgain o etici u psihijatriji, Stella Fatović-Ferenčić o cirkumciziji, Katarina Šakić Zdravčević o pristanku obaviještene osobe u anesteziologiji, Jerko Barbić i Lada Zibar o etici transplantacije, Anica Jušić o palijativnoj skrbi, Mladen Marcikić o etičkim problemima sekcije i postupanja s umrilm osobama, a Goran Ivanišević komentira Kodeks medicinske etike i deontologije iz 2007. Završno, ponuđena je zbirka dokumenata – zakletvi i deklaracija – na koju se medicinska etika najčešće poziva, kao i korisni Pojmovnik. Svako poglavlje ima na kraju vlastiti popis korištene literature, a možda bi u sljedećem izdanju trebalo razmisliti i o dodavanju kazala pojmova i imena.

Raditi s ovolikim brojem autora (29) i interdisciplinarnošću tema neminovno rezultira konceptualnim teškoćama i neujednačenošću definicija (npr., na jednom se mjestu medicinska etika naziva "relativno novim područjem"?!). Premda je naziv udžbenika odgovarajući, nedostaje poglavlje ili barem nota koja bi razjasnila distinkciju medicinske etike od bioetike, kao i put koji je bioetika u četrdesetak godina svoje najnovije povijesti prošla da bi se profilirala kao disciplina. Ovo bi bilo potrebno već i stoga jer neki od autora i sami upotrebljavaju pojmove medicinske etike i bioetike nedosljedno (vidi, npr., poglavlje 3.5. u kojemu se raspravlja o etici istraživanja i bioetici kao o istome). Zamijetiti se mogu i neka ponavljanja: transplantacijska etika je, tako, obrađena na dvama mjestima – u poglavljima 3.2. i 4.6., istraživanja na životinjama u poglavljima 3.4. i 3.5. itd.

Ovaj je udžbenik nastao prvenstveno zahvaljujući priložima stručnjaka iz Osijeka i Zagreba. Hrvatska je mala i po jedan udžbenik bi trebao biti dovoljan za svaku pojedinu disciplinu: stoga bi trebalo ubuduće težiti sveobuhvatnim pristupima koji pokrivaju sve sveučilišne centre na način da insistiraju na apsolutnoj ekspertizi za pojedina područja i najvećem dostupnom iskustvu u obradi pojedinih tema. Prava vrijednost vrijednih djela, međutim, očituje se u još jednoj odrednici: ona su izvorom inspiracije za vlastita poboljšanja. Stoga će i *Medicinska etika* Stelle Fatović-Ferenčić i suradnika, osim poticanja generacija hrvatskih studenata i nastavnika na promišljanje i profesionalno i ljudsko usavršavanje, mobilizirati i vlastite autore na fina brušenja ovog medicinskoetičkog i izdavačkog minerala.

Amir Muzur